

## מאוצרות הפרשה

### מה ה' שאל מעמך כי אם ליראה (י, יב)

הגמ' בברכות (ל"ג:) אומרת, אמר רבי חנינא: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שנאמר "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה". שואל רבי איסר זלמן מלצר, מה חידש לנו ר' חנינא, וכי היינו חושבים אחרת? והרי אם יראת שמים לא היתה בידי האדם, היתה נשללת ממנו הבחירה ולא היה מקום לשכר או לעונש? ומתוך, ששמע מרבי איצלה בלאזר, שהמשיל זאת לאדם הנמנע ללכת בלילה במקום שומם בגלל הפחד, אבל אם יתנו לו סכום כסף נכבד הוא ילך, למרות הפחד. האם כשהולך, הפחד נעלם? ודאי שלא! יש לו פחד! אבל על ידי תשלום ילך למרות הפחד. אבל יראת שמים אינה כך, אין כלל מציאות ליראת שמים בלי שהאדם יצור אותה בעצמו, הוא אינו יכול מבחינה מציאותית להיות ירא שמים בלי שיעבוד על כך. וזה בא התנא לחדש - שאין אפשרות שהאדם יהיה ירא שמים אפילו על ידי השפעה משמים, כי זוהי מציאות, שיראת שמים היא אך ורק יצירה עצמית ואינה יכולה לבוא משום מקום אחר. (מדשן בית)

### ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם (יא, יג)

לא נאמר כאן "בכל מאודכם", כפי שנאמר בפרשת שמע, שכן על 'ובכל מאודך' נדרש: "שיש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו", דבר משונה כזה, שהממון יהיה חביב על האדם יותר מחייו, זה ייתכן אצל יחיד בלבד, אבל לא אצל הרבים, שכן הרבים אינם חסרי דעה. (כלי יקר)

### וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך (יא, כ)

והנה פרשה ראשונה של קריאת שמע נאמרה בלשון יחיד ואילו פרשה שניה בלשון רבים, חוץ ממצוות מזוזה שגם בפרשה שניה נאמרה בלשון יחיד, כדכתיב וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, ולא וכתבתם, ויש להבין כמה שונה מצוות מזוזה ממצוות תפילין שגם בפרשה שניה נאמרה בלשון רבים, כדכתיב וקשרתם אותם לאות על ידכם והיו לטוטפות בין עיניכם, ו"ל דהנה הביאור הלכה בריש סימן ל"ז הביא מהפמ"ג שמן התורה סגי למצוות תפילין ברגע אחד ביום שמניחם ויוצא בזה, יוצא איפוא, שבזוג תפילין אחד יכולים לצאת כל ישראל שהרי סגי בהנחתם רגע אחד, וא"כ י"ל דלהכי נאמרה מצוות תפילין בלשון רבים כי גם לרבים סגי בחד תפילין, משא"כ במזוזה שצריכים מזוזה לכל פתח ופתח ולא סגי במזוזה אחת להכי נאמרה בלשון יחיד. (דרך שיחה)

**לאהבה את ה' אלוהיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו (יא, כב)**  
הוא רחום ואתה תהא רחום. הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדים (רש"י). בביתו של הגאון רבי שמואל רוזובסקי וצ"ל, נהגו להכין את העוף לשבת כבר ביום רביעי. באותה תקופה לא נמכרו העופות ארוזים ומוכנים לאכילה. היה צורך להכין את העוף ולחלקו, וחלקי הפסולת הושלכו לאשפה. מספר תלמיד מקורב: הבחנתי להפתעתי כי במקור לצד העוף המוכן לשבת, ישנה שקית עליה נכתב "אשפה", ביררתי מדוע האשפה מוכנסת למקרר ולא במקומה הראוי. תשובתה של הרבנית הפתיעה אותי, וכך אמרה: מכיון שמכילי האשפה מפונים ע"י העיריה רק ביום שישי, מדוע שהשכנים יסבלו יומיים מריחות בלתי נעימים, על כן אנו מאכסנים בנתיים את האשפה במקרר הביתי...

(איש לרעהו)

### ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר (ז, יז)

עקר פירש"י שאינו מוליד. ויש להבין מה חידש לנו רש"י בפירושו ומאי קמ"ל? וי"ל דבתורה מצינו לשון עקרה רק אצל נשים כמו בראשית י"א ל' ותהי שרה עקרה אין לה ולד וכן שם כ"ה כ"א ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא וכן שם כ"ט ל"א ורחל עקרה וכן שמות כ"ג כ"ו לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, וא"כ י"ל דכיון שכאן הוא המקום היחיד בתורה שנוכר עקר לכך הוצרך רש"י לפרשו, ועוד י"ל דהנה איתא בבכורות מ"ד אמר רבי יהושע בן לוי לא יהיה בך עקר מן התלמידים, ולכן פירש"י דאין מקרא יוצא מידי פשוטו ופשוטו של מקרא הוא שאינו מוליד. (דרך שיחה)

### ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך (ח, י)

הגמ' בברכות (ל"ה:) אומרת, המקור לברכה על המזון "לפניה" נלמד בקל וחומר, "כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן"? ואילו בברכת התורה מצינו להיפך, ש"לפניו" יש מקור מן התורה "כי שם ה' אקרא הבו גודל", ולאחריו נלמד מקל וחומר, הרי שבברכת המזון נאמר בפירוש הברכה לאחריו, ולפניה לומדים מקל וחומר, ואילו בברכת התורה נאמר מקור לפניו, ולאחריה לומדים מקל וחומר. בטעם הדבר אומר רבי אליהו דיסקין עפ"י מש"כ הגר"א מוילנא, ההבדל בין הנאה אמיתית מדברי תורה לשאר ההנאות של העולם הזה, בשאר ההנאות מכניס היצר חשק גדול ומגדיל לו את ההנאה בדמיונו עשרת מונים, ורגע אחד אחרי ההנאה כבר מאבד את כל טעמו, ורואה שהכל היה דמיון. ואילו בלימוד תורה הוא להיפך, לפני לימוד התורה אינו מרגיש חשק ורצון ללמוד, אבל כיון שמרגיל נפשו בלימוד, מרגיש בהם טעם עד שקשה לו להפסיק. ולפי"ז מובן היטב, באכילה יש ק"ו שאם לאחריו צריך לברך כשכבר נוכח לראות שהכל היה דמיון, לפניו לא כל שכן, כשעדיין מרגיש את תאוות האכילה, ודאי שצריך לברך. ואילו בברכת התורה, אם לפניו מברך - כשעדיין לא מרגיש שום חשק, לאחריה לא כל שכן, כשכבר מרגיש את הטעם הטוב - "טעמו וראו כי טוב ה'". (מדשן בית)

### ואפן וארד מן ההר וגו' ושני לוחות הברית על שתי ידי וארא והנה חטאתם וגו' ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי (ט, טז-טז)

ויש לדקדק מדוע מתחילה אמר לוחות הברית ואחר כך אמר הלוחות ולא אמר ברית. ויש לומר דבו תרמוז למה שאמרו חז"ל במדרש כשראה העגל פרח הכתב, וכן כתב כאן הבעל הטורים דמשום הכי כתיב ואשליכם חסר יו"ד שפרחו יו"ד הדברות ע"ש, לפי זה אמר שפיר וארד מן ההר ושני לוחות "הברית" על שתי ידי, דאז עדיין היה קודם החטא לכן קראם לוחות הברית, אמנם אחר כך וארא והנה חטאתם ואתפוש בשני הלוחות, דאז לא היו לוחות הברית אלא שני לוחות אבנים דפרחו מהן האותיות. (גן רוח)

### ממרים הייתם עם ה' מיום דעתי אתכם (ט, כג)

שאלו לרבי חיים מצאנז: איך זה יובן, שמשא רבינו, האוהב ישראל הגדול, יקטרג על עמו, עם ה' השיב רבי חיים: שפיל לסיפא דקרא: "מיום דעתי אתכם", אמר משה רבינו: ואני אשם בכל זה... (בית יעקב)

ברכה מעומק הלב

בפרשתנו נאמר (ח', י'): "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך", ומפס' זה נלמד החיוב של ברכת המזון. כאשר אדם מתארח בביתו של רעהו מחוייב להזכיר בברכת המזון את ברכת האורח: "יהי רצון, שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה וכו', ויהיו נכסיו ונכסיו מצלחים וקרובים לעיר, ואל יפלט שטן לא במעשי ידיו ולא במעשי ידיו". ולכאורה יש לתמוה: הרי זו ברכת האורח לבעל הבית, מדוע כולל האורח את עצמו בברכה זו, ומוסיף: "ויהיו נכסיו ונכסיו", "ולא במעשה ידינו"? את התשובה לכך נבין ע"פ המעשה הבא:

במלחמת העולם השנייה כבשו הגרמנים ימ"ש חלקים גדולים ממרוקו. בעיר בודיני בה כיהן הצדיק רבי ישראל אבוחצירא (ה"בבא סאלי") כרב, שכן בית כלא מבוצר, אליו הביאו הכובשים את המושלים המודחים. ביניהם היה הפחה של מרקש חאג' תהאמי אל גלאוי, שעמד לימין הקהילה היהודית והביא להצלתם של רבים מהם ממוות ומנישואי תערובת. שוביו עינוהו, השפילוהו והתעללו בו עד ליום משפט הראווה קודם העליה לגרדום. ביום המשפט הריצו את הפחה ברחובות העיר כשהוא כבול באזיקים ומלווה במשמר כבד. כאשר עבר ברחוב היהודים ראה את הבבא סאלי שיצא אותה עת מפתח ביתו. הפחה עצר מהליכתו ופנה לצדיק בשאלה: "חכם היהודים, האם יש לך בנים?" החיילים שליוו את הפחה עצרו להאזין לשיחה הנרקמת בין אויב המשטר, הפחה העצור, לבין רב היהודים. הבחין בכך הרב ורעדה אחזה בו. מי יודע איזו עלילת "שיתוף פעולה עם האוייב" עלולה לצמוח משיחה זו. השליך הרב על ה' את יתבו וענה: "כן, יש לי בן ושמו מאיר". "אם כן, ברכהו!" הורה הפחה. הרב, שהיה נרעש מהמעמד רב המתח, מלמל ברכה לבנו. "לא כך מברכים בן" קרא הפחה, "ברכהו מעומק לבה!" החל הרב מברך את בנו ביתר שאת, ואז הפחה לוחש לו: "ותכלול גם אותי בברכתך, שהאלוקים הכל יכול יצלני מידם..." מיד כשסיים הרב לברך את הפחה הובילו אותו החיילים למשפט, והנה להפתעת הכל יצא הפחה זכאי ויצא לחופשי! מיד נשא הפחה את רגליו ומיהר לבית הרב. הוא התייצב לפניו ואמר: "יודעני בבירור שבזכות ברכתך נצלת. כאשר יעבור זעם זכור נא לבוא אלי לארמוני במרקש או בפאס". ככלות המלחמה בא הבבא סאלי לארמון הקיץ של הפחה בפאס. לאחר החלפת דברי נימוסין, נסבה השיחה על מאורעות יום המשפט. "דבר אחד נעלה מהבנת" שאל הבבא סאלי – "ביקשת להתברך, ניחא. אך מדוע בקשתי לברך לפני כן את בני?" ענה הפחה: "ברכה פועלת במרום, כאשר היא נאמרת מעומק הלב. ואיזו ברכה נאמרת בכוונה כה רבה וברגש כה עמוק כברכת אב לבנו? ידעתי, שאם אכלל בברכתך לבנך, תחול הברכה גם עלי ותפעל את פעולתה. ואכן כן היה. השתחררתי מיד, והגלגל התהפך עלי לטובה!" הרי לנו, כי כאשר האדם מברך את עצמו או את משפחתו, נובעת הברכה מעומק הלב, ובכוחה לפעול ביתר שאת. ומכאן תשובה לשאלה בה פתחנו:

כאשר האורח מברך את בעה"ב, רצו חז"ל שברכתו תהיה מעומק הלב, כי ברכה המגיעה ממעמקי הלב בכוחה לפעול ולהשפיע. משום כך תיקנו שיכלול בברכתו לבעל הבית גם את עצמו: "ויהיו נכסיו ונכסיו", שמתוך כך יכוון בברכתו ויחפוץ עד מאד בקיומה, וכך יתברך גם בעל הבית. (מאוצרותיו של הרב מרדכי פרינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

האם ראוי לנסוע לנופש כשזוהים כמה משפחות גיסים וגיסות בדירה אחת עם חדרים נפרדים

**שאלה:** בהיות וכל שנה היינו נוסעים כל המשפחה המורחבת כולל ההורים הילדים הנשואים ונשותיהם והנכדים המתוקים, אכלנו ארוחות בצוותא, וכמובן השתדלנו שהכל יהיה ברוח טובה, וכמו שרצונו יתברך, וזכינו שזה גרם לאיחוד במשפחה, ולקירוב לבבות. בשנה האחרונה עוררו אותנו על עצם הדבר אם הוא בכלל ראוי, מכמה סיבות: א. מצד אופן האכילה בארוחות בצוותא גיסים וגיסות, וכן היינו בצוותא בתוכניות שונות. ב. אנו נמצאים בדירה אחת, אמנם כל משפחה נמצאת בחדר נפרד, אבל מסתובבים בין בנות המשפחה גיסים וגיסות. ג. נסיעות, כשנוסעים לאיזה טיול, נסענו בצוותא יחד בלי הפרדה, וכן לפעמים כשעשינו טיולים כגון הליכה במסלול בלי הפרדה, כמובן לא מעורב ממש, אבל לא גברים ונשים לחוד. ברצוננו לדעת דעת תורה, אם ואיך ניתן לקיים איחוד המשפחה באופן הראוי והכשר?

**תשובה:** אין לעשות נופשים מעין אלו, המביאים לידי שחוק וקלות ראש, ואין מוסיפים יראת שמים. מקורות ונימוקים: אכן נופש מסוג זה אינו ראוי, וכבר פסק בשו"ע (אבה"ע ס"ו כא"א) צריך אדם להתרחק מהנשים מאד מאד. וכתב הבית שמואל (סק"א) שלכן כתב 'מאד מאד', כי נפשו של אדם מחמדתן. וחלק מההרחקות כתב בשו"ע, שאסור לשחוק עמה, ולהקל ראשו כנגדה, או להביט ביופיה. ובנופשים מעין אלו, שעשויים לקירוב לבבות, הדברים חמורים יותר, כיון שיש ביניהם קורבה, הגדרים נפרצים, ולא ימלט שלא יכשלו בדברים אלו, או שיבואו לידי שחוק וקלות ראש, או שיכשלו בהסתכלות אסורה, והרי התורה הזהירה 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'. ואף שאמרו חז"ל (גיטין ז.) כשם שהדעות במאכל כך דעות בנשים... יש לך אדם שזוכב נופל לתוך כוסו וזורקו ושותהו, וזו היא מדת כל אדם, שמדברת עם אחיה וקרוביה ומניחה. 'קרוביה', שאמרו חז"ל היינו אחות אביו ואחות אמו, שאין לבו נוקפו, אבל אחות אשתו, או כלתו, הן מהעריות החמורות, ואסורות בריבוי שיחה, ואסור להסתכל בה, וכל שכן שאסור בשחוק וקלות ראש. וכבר הזהיר הגאון רבי שלמה אייגר (חוט המשולש דף עז) שלא להרבות בשיחה עם נשים אף שהן קרובות בבית, וכל שכן שלא להרבות שיחה עם בנות חמיו, דהיינו אחיות אשתו. ואם בכל זאת צריך לשהות בשבת אחת, כמה מבני המשפחה במקום אחד, יש לעשות הכל שיהיה על הצד היותר טוב, וח"ו זה לא יביא רפיון ביראת שמים. ובפרט בדורינו דור תהפוכות, אנו צריכים לשמור ביתר שאת על גדרי הקדושה, ובזכות זה יקוים בנו, 'והתקדשתם והייתם קדושים', וכל השומר על עצמו יזכה לכתר תורה, ויזכה לזכור היטב תלמודו, ורמז לכך 'ולא תתורו וגו' למען תזכרו'. (הגר"י זילברשטיין, קובץ ווי העמודים)

חידה שבועית

נספחה יצאה לנפש האלון, לפתע נשמעו דפיקות בדלת חדרם, הם פותחים ואי האדם צמד עס אחר להם אופס, חשתי שנה החדר שלי! ישר התקשרה האמא לטלפון ואמרה להם שהיא? אנה לחדרם. ולאחר שחקר אותו האיש הוא הודה שהוא רצה ללנות, אך כיצד ידעה זאת האמא?

תשובה על חידה פור"ש: הפסוק שנאמר בעליו לשבח - "ידעת ויזם והשבת אל לבבך כי... אין עוד" (פרק ד' פסוק ל"ט). תשובה לחידה: 128. שם הזוכה: מושי כץ נ"י

מזל טוב

**מרכז העיר:** משפחות בקשט לאירוסי הבת הנכדה משפחות ויצ"ר – ספיר להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחת גורן להולדת הבת  
**משפחת דרדיב** להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחות ויספיש- שבקס להולדת הבת הנכדה משפחות ויסנטשטרן – בלומנפלד להולדת הבת הנכדה  
**גני הדר:** משפחת פקטר להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחת שטרר לאירוסי הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com